

LUNDS
UNIVERSITET

Institutionen för psykologi

Kandidatuppsats

**Förekommer det skillnader mellan juristers och gemene mans
moraliska ståndpunkter?**

**Are there any differences between the moral notions of
lawyers and the average citizens?**

Emma Guldbrand & Eloise McLellan

Kandidatuppsats VT 23

Handledare: Mats Dahl

Examinator: Magnus Lindén

Abstract

The purpose of the study was to explore whether or not there are any differences between attorneys and the average citizen's moral notions. The theoretical background mainly focused on Haidt's Moral foundations theory, in accordance with this theory the study adhered to the five moral foundations that constitute the moral compass. A main part of the theoretical background was also the theory of cognitive dissonance and social learning theory, included in the framework to explain decision making. The data collection was done through an online questionnaire, which included three real cases with four items per case. Included in the questionnaire was also a previously composed questionnaire "*Moral foundations questionnaire*", composed by Haidt, based on his theory. The sample that was used in the study was collected with a stratified sampling method, the process of collecting this sample was to send out the questionnaire to organisations where attorneys are traditionally employed as well as sharing the questionnaire on different social media platforms to broaden the sample. Number of participants in the study were 74, 30 of which were attorneys with a degree of masters in law. The collected data was analysed with t-tests and an ANOVA, the results revealed that there was a significant difference between the groups on all question statements. Attorneys scored significantly lower on three of the moral foundations as well agreeing with the court to a greater extent compared to the average citizen.

Keywords: morality, personal values, decision making , attorneys, social values

Sammanfattning

Syftet med studien var att undersöka om juristers moraliska uppfattning skiljer sig från gemene mans moraliska uppfattning. Den teoretiska bakgrunden om moral utgick från Haidts "Moral Foundations theory", i enlighet med denna teori utgick studien från att det finns fem olika moraliska principer som utgör den moraliska kompassen. Centralt för studiens teoretiska bakgrund om beslutsfattande och inläring var kognitiv dissonans samt "social learning theory". Datainsamlingen genomfördes med en internetenkät som bestod av tre verkliga rättsfall med fyra olika items per rättsfall. Enkäten bestod även av ett tidigare utformat frågeformulär "*Moral foundations questionnaire*", baserat på Haidts teori. Det urval som tillämpades var ett stratifierat tillgänglighetsurval, datainsamlingen utfördes genom att kontakta organisationer där jurister var yrkesverksamma, enkäten delades även på olika sociala medieplattformar för att få stor spridning i deltagandet. I studien deltog 74 personer varav 30 var utbildade jurister. Den insamlade datan analyserades med t-tester och ett ANOVA test, resultatet visade att det fanns en signifikant skillnad mellan grupperna på alla frågeställningar. Jurister skattade signifikant lägre på tre av moral principerna, de höll även med domstolen i större utsträckning än vad gemene man gjorde.

Nyckelord: moral, personliga värderingar, beslutsfattande, jurister, sociala värderingar

Tack!

Vi vill tacka alla som har deltagit i vår studie, utan deras deltagande hade denna studie inte varit möjlig att utföra. Tack till vår fantastiska handledare Mats Dahl som stöttat och hjälpt oss genom hela uppsatsarbetet samt bidragit med värdefulla insikter som fört vårt arbete framåt. Vi vill även rikta ett stort tack till våra vänner och bekanta med insyn i rättssystemet och juristutbildningen som bidragit med värdefulla källor. Slutligen vill vi även rikta ett stort tack till varandra för ett givande samarbete bestående av lärorika diskussioner samt många skratt.

Förekommer det skillnader mellan juristers och gemene mans moraliska ståndpunkter?

Studien undersöker relationen mellan samhällets moraliska normer och rättsväsendets lagar och regler, med fokus på eventuella skillnader i moraluppfattningar mellan jurister och gemene man. Enligt rättsfilosofen Devlin (1965) ska lagar och regler grundas på allmänna moraliska grunder som erkänns av populationen, medan forskare inom psykologin hävdar att lagar och regler formar samhällets allmänna moral. Trots detta finns det en dissonans mellan allmänhetens moral och rättsväsendets beslut, vilket leder till uppror och kritik. Genom att undersöka eventuella skillnader i moraluppfattning mellan gemene man och jurister ämnar studien att bidra till en djupare förståelse av denna dissonans.

Ett lands lagar och regler anpassas efter det samhälle som dessa föreskrifter sedan kommer att beröra, inom den rättsfilosofiska grenen normativ jurisprudence så skiljer sig filosofernas åsikter om hur lagen ska se ut och vilka principer som lagen ska utgå ifrån. Det finns även vissa diskussioner om lagen formar samhället eller om samhället formar lagen. Mills ståndpunkt är att lagar ska grundas utifrån principen att så få som möjligt ska råka illa ut och att så många som möjligt ska vara lyckliga i ett samhälle, andra filosofer har sedan fortsatt i Mills fotspår (Mill, 1893; Freidmann, 1963; Dworkin, 1977; Feinberg & Gross, 1995; Lee, 1986). Devlin menar däremot att det är samhällets moral som ska ligga till grund för lagstiftningen, oberoende om detta orsakar skada (1965). Trots diskrepansen mellan vilka principer som ska stå till grund för lagstiftning är de flesta rättsfilosofer överens om att föreskrifter ska skydda medborgare och att samhällets värderingar ska gå i linje med rättsväsendets förande.

Inom psykologin så finns det däremot grund till att anta att det är lagarna och reglerna som skapar samhället, bland annat genom de normer som existerar. Preskriptiva normer i ett samhälle är de normer för hur människor ska bete sig, dessa normer tenderar att utgå från de föreskrifter som berör samhället. Deskriptiva normer i ett samhälle är normen för hur människor faktiskt beter sig och för sig. Deskriptiva och preskriptiva normer är ofta enhetliga, människor har en stark vilja att följa samhällets normer (Sieverding et al., 2010). Individens incitament till att följa normer är framförallt rädslan för att bli utstött eller på annat sätt förnedrad för att de avviker från normen (Deutsch & Gerard, 1955). Rättsfilosofer och forskare inom psykologin har olika ståndpunkter gällande vilka principer som ska stå till grund för lagstiftningen, de är däremot överens om att en befolknings uppfattning om vad som är rätt och fel och lagstiftningen bör varje i linje med varandra (Hume & Beauchamp, 2006). Detta leder till att lagar och

allmänhetens moral och åsikter bör vara i linje med varandra, i förlängningen bör även domar och dess utfall vara i linje med allmänhetens moral. Trots detta så sker frekventa uppror över hur rättsfall har bedömts, i bland annat sociala medier och media så lyfts rättsfall som allmänheten motsätter sig. Ett exempel är det digitala uppropet som spreds mot att en man frias från alla åtal i hovrätten, på sociala medier och i media skrevs och publicerades uppropet och uppmaningar till att skriva på. I uppropet stod det bland annat att fallet ska prövas i högsta domstolen samt att krav ska införas på vidareutbildning om sexuella övergrepp för alla yrkesverksamma inom rättsväsendet. På ett dygn hade 90 000 personer skrivit under uppropet, i syfte att reformera det svenska rättsväsendet (Hedbom, 2023). Vidare kommer teoretiska och filosofiska perspektiv att redogöras för, i syfte att förklara den bakgrund som är relevant för att förstå diskrepansen.

Etik och moral

Etik är de principer som behandlar vad som är rätt och fel och huruvida individen bör agera i situationer. Etiken skapar moraliska teorier. Moral är hur individen faktiskt beter sig utifrån dessa etiska principer. Vad som är moraliskt rätt eller fel kan även utgå ifrån en viss kultur eller ett samhälle (Blackburn, 2021).

Skadeprincipen (Mill, 1859) innebär att individen endast kan hindras från att agera fritt om individens handlingar orsakar andra skada. Mill menar vidare att handlingar som bara påverkar individen själv, utan att skada någon annan, ej bör förbjudas eller hindras av staten. Mill betonar vikten av att bevara individens frihet och självbestämmande samt argumenterar för att en överdriven statlig kontroll kan leda till en farlig inskränkning av individens rättigheter.

Mill (1863) beskriver utilitarism som en moralisk teori som strävar efter att maximera lycka och minimera lidande för så många som möjligt. Mill argumenterar för att handlingar endast bör bedömas utifrån deras konsekvenser och den grad av lycka de för med sig, snarare än att följa förutbestämda moraliska regler eller principer. Mill beskriver också skillnaden mellan den "högre" och "lägre" utilitarismen. Den högre formen strävar efter att främja den mest långsiktiga och övergripande lyckan för alla, medan den lägre formen fokuserar mer på kortsiktiga och personliga önskningar. "The greatest happiness principle" är en central ide inom utilitarismen och innebär att den rätta moraliska handlingen är den som för med sig störst lycka till så många personer som möjligt. Således ska det strävas efter att skapa den största mängden lycka i världen och minska lidandet. Detta innebär att individens största lycka och intressen inte ska överväga den samlade lyckan i samhället som helhet (Mill, 1863).

Husak (1999) menar däremot att utilitarismen inte kan utgöra en grund för straffrättssystemet, utilitarismen fokuserar på att minimera skada, inte upprätthålla rättvisa. Husak argumenterar för att principen för individuell rättvisa kan inskränkas ifall det största målet är att skapa lycka för den stora skaran. Clarkson (2008) motsätter sig Husaks argument om utilitarismen och menar att straffsystemet bör ha som mål att minimera skadan brott utgör i samhället och att detta bör rättfärdiga straff om det bidrar till en minskning. Clarkson tar även upp svårigheterna av att kunna mäta och jämföra de skador som sker av brottslighet, men med ett noggrant utförande är utilitarismen tillämpningsbar i straffsystemet.

Mathes (2021) beskriver människans moraliska utveckling genom evolution och kultur. Mathes presenterar ett nytt perspektiv på Kohlbergs teori om moralisk utveckling. Mathes sammanfattar Kohlbergs argumentation att den moraliska utvecklingen sker i sex stadier, varje stadie innefattar en högre nivå av moral. Mathes beskriver denna teori som bristfällig eftersom den inte tar hänsyn till de evolutionära aspekterna av moralisk utveckling, eftersom att moralisk utveckling inte kan beskrivas enbart genom kognitiva och psykologiska faktorer. Evolutionära aspekter såsom sociala normer, sociala interaktioner, erfarenheter och biologiska faktorer spelade lika stor roll och var nödvändiga för att främja överlevnad.

“Moral Foundations theory” skapades av Haidt & Joseph (Haidt, 2013) och de föreslår att det finns fem olika grundläggande moraliska principer som återfinns i någon form inom många kulturer. Dessa grundläggande moraliska principer skapades genom att identifiera de sociala utmaningar som evolutionspsykologer uppmärksammat, för att sedan koppla dessa till dygder som återfinns i kulturer. De grundläggande moraliska principerna är Skada/Omsorg (Harm/Care), Rättvisa/Ömsesidighet (Fairness/Reciprocity), Ingrupp/Lojalitet (In-group/Loyalty), Auktoritet/Respekt (Authority/Respect) och Renhet/Helighet (Purity/Sanctity).

Skada/Omsorg innebär omsorg och empati för andra människor. Ingrupp/Lojalitet handlar om känslan av samhörighet och tillhörighet till en grupp, och hur känslan av plikt och ansvar kopplas till detta. Rättvisa/Ömsesidighet innebär känslan av rättvisa, likabehandling och trovärdighet. Auktoritet/Respekt handlar om lydnad och underordning till hierarkier och auktoriteter. Renhet/Helighet innefattar synen på renlighet, perfektion och oskuldsfullhet. Dessa tillsammans står till grund för “MFQ Questionnaire” som är ett test avsett att mäta individens moral, som grundades 2008 av Haidt, Graham & Nosek (Haidt, 2013). Detta test är peer-reviewed och har använts och testats av forskare, i artiklar, böcker samt är vetenskapligt

validerat. Etik och moral är enligt många rättsfilosofer en central del av vilka lagar och regler som finns för olika samhällen och populationer, vad som är etiskt och moraliskt rätt spelar en stor del i vad som lagstadgas i ett land. Vidare kommer dessa aspekter att diskuteras i förhållande till lagar och rättskällor.

Normativ jurisprudence

Erkänningsregeln (Hart, 1961) talar om vad som räknas som rättskällor i den aktuella rättsordningen. För den svenska rättsordningen räknas bland annat de svenska grundlagarna, juridisk doktrin, svenska lagförarbeten för att nämna några (Dahlman, 2020). Dahlman diskuterar huruvida moral anses som rättskälla, om verksamma jurister i en rättsordning uppfattar att en domare har skyldighet till att söka rättvisa efter juridiska problem, betyder detta att domarens moral i sig utgör en rättskälla. Moraliska principer och värderingar spelar en värdefull roll till grunden för lagstiftning, men det finns en debatt om i hur stor utsträckning moraliska principer ska kunna utgöra en rättskälla. Somliga hävdar att lagen bör vara helt fristående från moraliska överväganden medan andra anser att moraliska överväganden är nödvändiga. Moraliska principer kan komma att ändras och det är av stor betydelse att rättsväsendet anpassar sig efter dessa i tid, så att det håller sig relevant och rättvist (Dahlman, 2020).

Maxwell & Harding (2022) förklarar hur domare inom rättsväsendet kan balansera lagen, rättsprinciper och etiska överväganden i dess beslut. Enligt författarna måste domare vara medvetna om samhällets moraliska normer och värderingar, men samtidigt inte låta sig påverkas av dem på ett sätt som inte är förenligt med lagen. Domare ska finna en balans mellan samhällets moraliska normer, sitt eget samvete och rättskällorna på ett sätt som bidrar till moraliska och försvarbara beslut. Devlin (1965) menar däremot att lagar och regler ska grundas på allmänna moraliska principer som erkänns av den population eller det samhälle som dessa föreskrifter berör. Det som kännetecknar ett samhälle är en gemenskap av idéer, tankar och åsikter som utvecklar och speglar individens egna idéer, tankar och åsikter. Det som utgör den allmänna moralen i ett samhälle är medborgarnas och politikens föreställning om vad som moraliskt rätt och fel. Samhällets struktur konstrueras därmed av politiska och moraliska element och utan dessa element skulle samhället inte fungera eller existera. Samhället formas genom en konsensus av vad som är rätt och fel och hur individens beteende förhåller sig till detta. Moral kan forma ett visst beteende såsom beteenden kan skapa en viss moral.

Beteende och inlärning

“Social learning theory” (Bandura, 1977) belyser vikten av observationsinlärning, modellinlärning och vicarious reinforcement gällande uppbyggnaden av mänskliga beteenden. Bandura menar att individer lär sig beteenden genom observation och imitation av andra individer, snarare än ur egen erfarenhet. Bandura menar vidare att mänskligt beteende lärs till största delen genom modellinlärning och att individen observerar andra vilket skapar idéer om beteenden som sedan används för att bespara en från onödiga fel. Observationsinlärning styrs av fyra komponenter, “attentional processes”, “retention processes”, “motor reproduction processes” och “motivational processes”. “Attentional processes” innebär att individen aktivt uppmärksammar ett beteende samt dess konsekvenser och därefter skapar en mental uppfattning. “Retention processes” är i sin tur hur väl individen kommer ihåg ett beteende, och detta i sin tur leder till den tredje komponenten, “motor reproduction processes”. “Motor reproduction processes” handlar om hur väl individen imiterar beteendet och huruvida individen omvandlar det ihågkomna beteendet till faktisk motorik. “Motivational processes” syftar till att individen är mer benägen att anamma ett beteende ifall detta får positiva konsekvenser samt beteenden som individen anser vara självtillfredsställande. Bandura belyser även “reinforcement”, vilket refererar till konsekvenserna av beteenden som avgör huruvida detta beteende upprepas eller inte. Förstärkningen kan vara direkt, individen får antingen positiv eller negativ återkoppling på sitt beteende, eller indirekt, när ett beteende som observeras får konsekvenser och att individen anpassar sitt beteende därefter. Ur det moraliska perspektivet kan “social learning theory” appliceras genom att individer uppfattar vad som är rätt eller fel genom observation av andra, snarare än att följa sin egna moraliska kompass. Utifrån denna teorin anammar vi beteenden som vi observerar, i alla sorters sammanhang. Horsburgh och Ippolito (2018) fann att Banduras teori påverkar inlärningen hos läkarstudenter i stor utsträckning, läkarstudenter ser sina handledare och professorer som förebilder och de beteenden som förebilder uppvisar återskapas i stor utsträckning av studenterna, trots att det inte alltid är positiva eller produktiva beteenden. Annan forskning har även funnit att studenter på universitet ser sina professorer som förebilder samt att tendensen att återskapa beteenden är större om en individ ser personen som uppvisar beteendet som en förebild (Park et al., 2010; Gibson, 2004; Wright & Carrese, 2002).

Balansteorin (Heider, 1946) syftar till att det måste finnas en balans i våra relationer till andra människor, om det finns en obalans i våra relationer så upplever vi obehag. Med balans

syftar Heider till att vi bör dela samma typ av åsikter och värderingar om personer, objekt med mera, för att våra relationer ska vara balanserade. Vidare syftar teorin även till att ogillande och gillande är relaterade till balansen i relationer till andra människor, att individen vill besitta samma åsikter som den andra i relationen. Balansteorin har senare beprövats inom en mängd olika fält och har bevisats kunna vara applicerbar för olika typer av relationer, som hur tillit och hierarki påverkas av balansen av olika faktorer (Brodt & Neville, 2013; Dulmering & Zhong, 2008; Alessio, 1990). Det finns även bevis och underlag för att balansteorin kan appliceras på internationella relationer, mellan nationer och internationella organisationer (Moore, 1978; Signer & Ray, 1966).

Teorin om kognitiv dissonans (Festinger, 1957) är en utveckling av Heiders balansteori, denna teori förklarar hur individer hanterar motsägande tankar, känslor och attityder. Teorin om kognitiv dissonans tar avstamp från tanken att alla människor har en inneboende drivkraft att upprätthålla samstämmighet mellan sina övertygelser, attityder och beteenden. När dessa inte är i linje med varandra så upplever individen psykologiskt obehag, vilket benämns som kognitiv dissonans. Enligt Festingers teori så söker vi som människor att minska den kognitiv dissonansen för att återställa en känsla av samstämmighet och balans i sina övertygelser, attityder och beteenden. Genom att rättfärdiga den avvikande kognitiva aspekten kan vi även minska den kognitiva dissonansen, detta kan rättfärdigas internt eller externt. Externt rättfärdigande innebär att individen kan rättfärdiga den kognitiva dissonansen genom yttre förutsättningar. Att få betalt för att utföra ett beteende som avviker från individens kognitiva aspekter är ett exempel på externt rättfärdigande. Festinger menar vidare att människor ofta försöker rättfärdiga dissonansen externt i första hand, eftersom detta kräver mindre kognitiv kapacitet än internt rättfärdigande. Om individen däremot inte kan rättfärdiga avvikelserna externt så söker sig individen till internt rättfärdigande, att förändra den kognitiva aspekten som avviker från de andra (1959). Festinger har tidigare kritiserats för sin definition av kognitiv dissonans med anledning av att den forskning som har gjorts inte har varit i enlighet med Festingers definition (Fointiat et al., 2011; Martinie et al., 2013). Festinger har kritiserats för att hans definition av kognitiv dissonans eftersom den ansetts varit för enkel för att kunna förklara så komplexa ting som mänskligt beteende och kognition (Fointiat et al., 2011; Martinie et al., 2013). Trots delade meningar om vad kognitiv dissonans exakt innebär så finns det en överensstämmelse om att ett mentalt obehag

uppstår vid diskrepans mellan attityd och beteende eller vice versa (Aronson, 1991; Festinger, 1957; Priolo et al., 2019; Stone & Fernandez, 2008).

Enligt kognitiv dissonans ändrar individen dess attityder för att vara konsekventa till sitt beteende, men Stone & Fernandez (2008) menar att denna process är ömsesidig och att även beteende kan skapa attityder. Detta sker när individens beteende är inkonsekvent i förhållande till dess attityder. För att minska känslan av hyckleri och öka sin integritet förändrar individen därmed sina attityder för att dessa ska passa sin egen och omvärldens uppfattning om dem (Stone & Fernandez, 2008).

För att vidare förstå individens beteenden är det relevant att förstå hur individens beslutsfattande påverkas och hur detta kopplas till heuristiska genvägar.

Beslutsfattande

“Bounded rationality” är en teori om beslutsfattande i komplexa situationer (Millet & Simon, 1947). Denna teori enligt Millet & Simon handlar om att individen är inkapabel till att fatta rationella beslut, med anledning av individens kognitiva begränsningar. Individen förlitar sig på heuristiska genvägar och söker sig inte till vidare information när beslut ska tas, vilket kan leda till felaktiga beslut eller bedömningar. Gigerenzer & Goldstein (1996) resonerar likt Millet & Simon men utvecklar iden om “bounded rationality”, genom att betona vikten av hur individen använder sig av heuristik i sammanhang när det rationella beslutsfattandet inte är verkställbar eller passande. Vidare undersökte Geng et al., (2022) hur individuellt beslutsfattande påverkas av olika grader av “bounded rationality”. Resultaten visade på en positiv korrelation mellan “bounded rationality” och beslutsprestanda, vilket tyder på att individers beslutsprestanda ökar när de inte förlitar sig på rationella beslutsstrategier där målet är att välja det mest optimala beslutet.

Heuristiker är mentala genvägar som utförs snabbt och automatiskt, som ger effektiva och intuitiva svar av vanliga problem vid beslutsfattande (Tversky & Kahneman, 1974).

Tillgänglighetsheuristik är ett bias som innefattar mentala genvägar för beslutsfattande och enligt Schwarz et al., (1991) kan förmågan att hämta information från minnet påverka individens beslutsfattande. Författarna argumenterar för att individens förmåga att hämta information från minnet är ett viktigt verktyg för att kunna fatta beslut, men att det också kan leda till felaktiga bedömningar om vi inte är medvetna om biasen. Författarna argumenterar för ökad medvetenhet om tillgänglighetsheuristik och användning av strategier som att söka efter motbevis kan minska

dess effekt på individens beslut. Heuristik minskar mängden information som är med vid övervägande av beslut, därav behöver individen vara medveten om effekterna av dess beslut när det tas (Methling et al., 2022). Beslut ska dock inte baseras på vad en tror utfallet kan bli, eftersom det kan förekomma omständigheter som förändrar utfallet. Under omständigheter där människor behöver fatta beslut under vissa grader av osäkerhet, kan "fast-and-frugal" heuristik användas för att fatta snabba beslut, denna strategi innebär att ignorera delar av den tillgängliga informationen (Hafenbrädl et al., 2016). Goldman (2003) förklarar begreppet simpel heuristik och hur detta är kopplat till "fast-and-frugal" heuristik och en av dessa strategier benämns som "take-the-best". "Take-the-best" förklaras som en mental genväg där individen väljer det första mellan alternativ som särskiljer dem åt. Goldman undersöker hur denna strategi används i en rättslig kontext och hur detta används av domare inom rättsväsendet. Resultaten visar att denna strategi kan visa sig vara lika effektiv som mer komplexa strategier om den används rätt. Curley et al., (2017) menar på att "fast-and-frugal" heuristik som används av jurymedlemmar i bedömning av rättsfall är mer konsekventa i sina beslut, jämfört med de jurymedlemmar som använder sig av mer traditionella strategier.

För en bredare förståelse om beslutsfattandet inom rättsväsendet presenteras relevanta aspekter av den berörda arbetsmiljön.

Jurister och deras arbetsmiljö

Svensson och Eriksson (2009) utförde en studie om hur yrken uppfattas och värderas. Resultatet för denna studie visade att jurist och advokat rankades som tredje och femte högsta statusen av 100 yrken. Kriterierna som var viktigast för dessa yrkens status var hög lön, goda karriärmöjligheter, skicklighet, frihet och självständighet, mycket ansvar samt ärlighet och en stark moralisk kompass. Resultatet visade även att advokat blev skattat som det yrke med mest inflytande i samhället. Svensson och Eriksson noterar även att andra internationella studier som forskat inom samma fält kommit fram till samma slutsatser som dem själva. Det finns alltså en allmän uppfattning om att jurist och advokat är yrken med hög status där yrkesverksamma förväntas besitta vissa egenskaper, hög moral är en av dessa.

Chlap & Brown (2022) utförde en studie med syftet att undersöka sambandet mellan arbetsplatsens karakteristiska, psykologisk stress, emotionell påfrestning, empati och moral hos jurister. Resultatet för denna studie visade att jurister de facto upplever större psykologisk påfrestning jämfört med andra yrkesgrupper och den generella allmänheten. De bidragande

faktorerna var framförallt ett bristande stöd på arbetsplatsen samt stor arbetsbelastning med mycket tidspress. Utöver detta så fanns det även ett signifikant samband mellan stor psykologisk påfrestning och en negativ effekt på individens förmåga att känna empati och fatta moraliska beslut. Det finns forskning som belyser att den arbetssituation som beskrivs i Chlapp & Browns undersökning även är vanligt förekommande för yrkesverksamma jurister i Sverige. 2011 så rapporterades det att 26.2% av Sveriges yrkesverksamma jurister arbetade övertid en vanlig vecka (Lundgren, 2011). Domstolsverket (2010) har även beskrivit juristyrket som ett yrke som ofta sammankopplas med stor arbetsbelastning samt påfrestande arbetsmiljö.

För att skapa en djupare förståelse för det etiska perspektivet inom rättsväsendet och hur dess medarbetare förhåller sig till detta, så kommer teorier kopplas samman.

Koppling mellan teorier

Inläring för beteende beskrivs på olika sätt av olika forskare. "Social learning theory" (Bandura, 1977), kognitiv dissonans (Festinger, 1959) och balansteorin (Heider, 1946) är alla teorier som beskriver individens beteende i sociala sammanhang. "Social learning theory" innebär att individen lär sig av observationsinläring, att individen formar beteende efter observation av andra och konsekvenserna av dessa beteenden. Teorin om kognitiv dissonans (Festinger, 1959) belyser också individens sätt att forma beteenden, om individen har flera motsägande tankar kommer individen att ändra sitt beteende för att minimera obehaget som uppstår. Båda teorierna behandlar hur individens beteende anpassas och etableras utifrån sociala sammanhang och hur individen anpassar sitt beteende för att minska obehag. Vidare syftar balansteorin (Heider, 1946) till att individer har ett grundläggande behov av samstämmighet i sina relationer. För att uppnå denna balans menar Heider att individen kan ändra åsikter och värderingar för att skapa balans i relationer. Dessa tre teorier belyser att individen ändrar och anpassar beteenden efter sociala sammanhang och anledningen till att dessa beteenden tas till bruk är för att minska obehag av olika slag.

Moraliska teorier har gemensamt att sträva efter den största möjliga lyckan hos människan. Utilitarismen (Mill, 1863) har som utgångspunkt att skapa den största lyckan hos så många som möjligt, vilket inom utilitarismen även benämns som "the greatest happiness principle". "The greatest happiness principle" innebär att den rätta moraliska handlingen är den som skapar störst lycka för allmänheten och att den egna personliga lyckan inte är primär. Detta skiljer sig från Mill's (1859) skadepincip. Mill menar att individen inte ska begränsas av sina

handlingar eftersom individens självbestämmande är av största vikt och att staten inte ska sätta begränsningar eller kriminalisera handlingar, så länge individen inte skadar någon annan. Devlin (1965) menar dock att vissa handlingar är så skadliga för samhället att dessa måste kriminaliseras, för att kunna upprätthålla samhällets stadga. Devlin menar vidare att de allmänna moraliska uppfattningarna i ett samhälle ska utgöra grunden för lagstiftningen.

Syfte & Frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka om juristers moraliska uppfattning skiljer sig från gemene mans moraliska uppfattning. Utöver detta ämnar studien till att undersöka om juristers privata åsikter stämmer överens med deras professionella åsikter, i enlighet med Festingers teori om kognitiv dissonans. De som innehar en juristexamen kommer att namnges som jurister och de som inte innehar en juristexamen namnges som gemene man.

Frågeställningar

Frågeställningarna som ska besvaras är följande,

1. Har jurister och gemene man skilda åsikter om rättsfallets utfall?
2. Finns det en skillnad mellan juristers och gemene mans moraliska uppfattningar?
3. Skiljer sig juristers privata och professionella åsikter om rättsfallets utfall?

Metod

Urval och deltagare

Det urval som tillämpats är ett stratifierat tillgänglighetsurval och enkäten har spridits via sociala medier och skickats till olika organisationer där jurister arbetar. Detta inkluderar juristbyråer, juridiska avdelningar, rekryteringsföretag samt statliga rättsliga organ. Enkäten har skickats till dessa organisationer i hela Sverige, detta för att få en nyanserad bild av juristers ställningstagande till enkätens berörda områden. Totalt antal deltagare var 74, varav 30 hade en juristexamen. Totalt deltog 48 kvinnor och 26 män, majoriteten av de män som deltog i undersökningen tillhörde juristgruppen och 14 av männen som deltog var jurister.

Mätinstrument

Mätinstrumentet som användes var en enkät som utformades i enkätprogrammet Qualtrics. Det var två olika enkäter som utformades, den ena till de som hade en juristexamen (se bilaga 1) och en för de som inte hade en juristexamen (se bilaga 2). Skillnaden mellan dessa var enbart att enkät 1 innehöll ett extra stycke där deltagarna fick ta ställning till påståendena från två olika perspektiv i enkätens andra del. Enkäten efterfrågade att deltagarna skulle ta ställning

utifrån deras professionella åsikt samt deras privata åsikt, där skattningsskalorna var detsamma i båda enkäterna. Första delen av enkäten bestod av demografiska frågor och det efterfrågades kön, ålder, yrkesroll samt om de hade en juristexamen eller ej. Andra delen av enkäten bestod av tre verkliga rättsfall där bakgrund, brottsrubricering och slutgiltig dom beskrevs. De rättsfall som användes i enkäten valdes eftersom dessa uppfattas som kontroversiella och det är framförallt dessa typer av fall som skapar en diskrepans mellan rättsväsendet och allmänheten. Rättsfall ett handlade om en ung flicka som blev akut sjuk. På sjukhuset så märker personalen att flickan är undernärd och i allmänt dåligt skick och föräldrarna åtalades för vållande till kroppsskada (Hovrätten mål nr B 3441-19). Rättsfall 2 handlade om en läkare som saknade svensk läkarlegitimation som utförde ett flertal omskärrelser på pojkar utan bedövning i en ohygienisk miljö. Mannen blev åtalad för misshandel men friades i högsta domstolen (NJA, 1997). Rättsfall 3 i enkäten handlade om en man som friades på alla åtal för innehav av barnpornografiskt material. Materialet var bilder som var målade i den japanska stilen manga (NJA, 2012). Den information som deltagarna fick ta del av utgick från refererat från domstolsverkets rättsinformation. Sedan följde fyra påståenden efter varje fallbeskrivning där deltagarna får ta ställning till hur mycket de höll med den bedömning som redovisats. Påståendena utformades i syfte att få en övergripande förståelse för deltagarnas åsikt om domen och fallet. Påståendena berörde brottsrubriceringen, påföljden, huruvida påföljden var moraliskt rättfärdigad samt om de själva hade fattat ett annat beslut om påföljden. Efter dessa påståenden ombads även deltagarna att kort redogöra för hur deras beslut hade skiljt sig från domstolens. För de specifika påståendena se bilaga 1 och 2. Svartalternativen för dessa påståenden var på en skala från 0 till 3. 0 = Tar helt avstånd, 1 = Tar delvis avstånd, 2 = Instämmer delvis och 3 = Instämmer helt. Den sista delen av enkäten var en tidigare formulerad och testad självskattningsformulär som ämnar att mäta individens moral, MFQ30 (se bilaga 3) utformad av Haidt, Graham och Nosek, baserad på teorin Moral foundations theory. Den version som användes till denna undersökning är godkänd och översatt av Artur Nilsson. Denna del bestod av 32 påståenden och skattningsskalan var 0 = Inte alls relevant/Håller absolut inte med, 1 = Inte särskilt relevant/Håller till stor del inte med, 2 = Något relevant/Håller till viss del inte med, 3 = Ganska relevant/Håller viss del med, 4 = Mycket relevant/Håller till stor del med och 5 =Extremt relevant/Håller fullständigt med. Beräkningen av poängen för påståendena utfördes efter de instruktioner som var inkluderade i formulärets mall (se bilaga 3). Mallen för uträkning var

uppdelad i fem delar, en för varje moralisk princip. Per moralprincip var det sex påståenden som besvarades, två av påståendena som var inkluderade användes ej vid sammanställning av poängen.

Procedur

Enkäten utformades med hjälp av relevanta psykologiska teorier samt ett tidigare formulerat frågeformulär om moral och innan enkäten skickades ut pilottestades den av vänner och familj. Det fanns två olika enkäter för de olika grupperna som jämfördes och enkäten för jurister skickades via mejl till organisationer där jurister arbetar. Enkäten skickades ut via anonym länk tillsammans med en kort introduktion av syftet samt kontaktuppgifter till ansvariga.

Det urval som tillämpades var ett stratifierat bekvämlighetsurval och de organisationer som kontaktades hittades via internet-sökningar efter juristbyråer och domstolar runt om i Sverige. Det gjordes därmed inga geografiska begränsningar, bortsett från att verksamheterna skulle vara i Sverige. Enkäten för gemene man delades på sociala medier och även här beskrevs syftet. Innan deltagarna påbörjade enkäten så informerades de om syftet med studien, anonymitet samt frivillighet och de var även tvungna att samtycka till deltagande för att komma vidare till enkäten. Demografiska frågor om kön, ålder, yrkesroll samt om de hade en juristexamen eller inte inledde enkäten. Enkäten fortsatte därefter med en kort introduktion om vad den första delen av enkäten skulle beröra, verkliga rättsfall. Därefter fick deltagarna ta del av de tre rättsfall som sedan skulle skattas enligt ovanstående beskrivning. När denna del av enkäten var besvarad så gick de vidare till den moralskattning som avslutade enkäten, de var däremot tvungna att besvara alla items för att kunna gå vidare till nästa del. Moralskattningen presenterades kort innan deltagarna fick klicka sig vidare till skattningen, de 32 items som skulle besvaras delades upp i två delar. Även här var deltagarna tvungna att svara på alla påståenden för att kunna avsluta enkäten. Enkäten avslutades sedan med att deltagarna tackades för deras deltagande samt kontaktuppgifter till ansvariga.

Dataanalys

Datan importerades till Jamovi och de frågorna som var negativt ställda vändes till rätt poäng. Moralskattningen importerades samt bearbetades i enlighet med de instruktioner som inkluderats i mallen för MFQ. Medelvärden togs fram för varje falls skattning och dessa låg till grund för analysen. Data var ej normalfördelad och därför användes non-parametric test för alla tre frågeställningar. För frågeställning 1 användes Welch one-way ANOVA för att kunna jämföra

medelvärde mellan alla tre grupper och ett Tukey post-hoc test för att finna vart de signifikanta skillnaderna förekom. För frågeställning 2 användes Welsch t-test för att jämföra om de två gruppernas moralskattningar var likvärdiga. För frågeställning 3 användes ett Wilcoxon signed-rank test för att jämföra skattningarna per fall och per grupp.

Etik

Den etiska aspekten togs i beaktning under arbetets gång, framförallt vad gäller anonymitet och frivillighet. Innan deltagarna fick ta del av enkäten presenterades syftet med studien och de fick ta del av information om hur deras data skulle komma att sparas, samt att deras deltagande var anonymt. Deltagarna informerades om att deras svar inte skulle kunna kopplas till individ eller organisation. De blev även informerade om att deras deltagande var frivilligt och att de kunde avbryta när som helst. Enkäten innehöll verkliga rättsfall och deltagarna informerades om att delar av enkäten kunde uppfattas som stötande i syfte att ingen deltagare skulle påverkas negativt av innehållet.

Resultat

Tabell 1 Deskriptiv data för jurister och gemene mans skattningar per rättsfall

Fall	Jurister						p
	Jurister privat		professionell		Gemene man		
	åsikt		åsikt		åsikt		
	M	SD	M	SD	M	SD	
1	3.27	.646	3.32	.537	2.76	.758	.001
2	2.03	.706	2.3	.794	1.9	.583	.078
3	3.02	.976	3.02	.954	2.66	.684	.099
Total	2.77	.521	2.88	.573	2.47	.482	.004

Frågeställning 1 testades med ett Welch one-way ANOVA samt ett Tukey post-hoc test, dessa test tar i beaktning att den data som analyserades ej är normalfördelad.

Frågeställning 1 löd "Har jurister och gemene man skilda åsikter om rättsfallets utfall?". Resultatet visade att jurister och gemene man signifikant skilde sig åt $F(2,60)=6$, $p = 0.004$. Resultatet för post-hoc testet visade att en signifikant skillnad fanns mellan juristers privata åsikter och gemene mans åsikt på fall 1, med ett p-värde på 0.004, se tabell 1 för medelvärden och standardavvikelse. Ingen av de andra jämförelserna mellan de specifika fallen och grupperna visade på ett signifikant resultat. Reliabilitetsanalysen visade på ett Cronbachs α på 0.541.

Tabell 2 Deskriptiv data för jurister och gemene mans skattningar per moral princip

Moral princip	Jurister		Gemene man		p
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	
Skada/Omsorg	19.40	4.34	21.45	4.22	.024
Ingrupp/Lojalitet	10.33	4.50	10.64	3.63	.744
Auktoritet/Respekt	10.93	5.48	12.82	4.69	.235
Rättvisa/Ömsesidighet	17.93	4.53	20	3.17	.031
Renhet/Helighet	5.20	4.38	8.05	4.23	.005

Frågeställning 2 löd "Finns det en skillnad mellan juristers och gemene mans moraliska uppfattningar?", denna frågeställning testades med ett Welch t-test eftersom att den data som analyserades ej var normalfördelad och detta test tar detta i beaktning. Resultatet för frågeställning 2 redovisas i tabellen ovan (tabell 2). Denna analys fann att det var signifikant skillnad mellan jurister och gemene mans moraliska ståndpunkter på tre av de fem moraliska principer som jämfördes, dessa var "Harm/Care" $t(72)=-2.031$, $p=.024$, "Fairness/Reciprocity" $t(72)=-2.312$, $p=.032$ samt "Purity/Sanctity" $t(72)=-2.8$, $p=.007$. Inga av de andra jämförelserna för moralskattning mellan jurister och gemene man visade på en signifikant skillnad.

Tabell 3 Deskriptiv data för juristers professionella och privata åsikter per fall

<i>Fall</i>	<i>Privat åsikt</i>		<i>Professionell åsikt</i>		<i>p</i>
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	
<i>1</i>	3.27	.576	3.32	.537	.008
<i>2</i>	2.03	.706	2.3	.794	.014
<i>3</i>	3.02	.976	3.02	.954	1.00
<i>Total</i>	2.77	.521	2.88	.573	.008

Den sista frågeställningen var “Skiljer sig juristers privata och professionella åsikter om rättsfallets utfall?”. Denna frågeställning testades med ett Wilcoxon signed-rank test, se tabell 3 för deskriptiva data. En signifikant skillnad gick att finna mellan juristers professionella och privata åsikter, $t(29)=2.84$, $p=0.008$. Ingen signifikant skillnad fanns vid jämförelsen av juristers professionella och privata åsikter på fall 3. Reliabilitetsanalysen visade på ett Cronbachs α på 0.541.

Diskussion

Syftet med studien är att undersöka om juristers moraliska uppfattning skiljer sig från gemene mans moraliska uppfattning. Frågeställningarna som ämnas att besvaras är följande:

1. Har jurister och gemene man skilda åsikter om rättsfallets utfall?
2. Finns det en skillnad mellan juristers och gemene mans moraliska uppfattningar?
3. Skiljer sig juristers privata och professionella åsikter om rättsfallets utfall?

Frågeställning 1. Jurister och gemene man hade skilda åsikter om rättsfallens utfall. Juristerna höll med om domstolens bedömning av rättsfallen i en signifikant större utsträckning än vad gemene man gjorde, enligt totalpoängen per fall. Detta kan bero på att juristerna har en större förståelse av straffrätt, det är möjligt att juristers privata åsikter även präglas av den kunskap de besitter. Detta går i linje med resultatet för frågeställning 1 i och med att de åsikter som skilde sig mest för de specifika rättsfallen var juristers professionella åsikt och gemene mans

åsiikt på fall ett. Skillnaderna mellan juristers privata åsikter och gemene mans åsikter skilde sig men inte i lika stor utsträckning, se tabell 1 för medelvärden. En aspekt som kan förklara detta resultat är att jurister ser domare och andra inflytelserika yrkesverksamma jurister som förebilder. Enligt "social learning theory" (Bandura, 1977) leder detta till att ett beteende reproduceras i större utsträckning än om samma beteende uppvisas av någon som ej ses som en förebild. Den forskning som har gjorts inom det medicinska fältet belyser att tendensen att reproducera beteenden uppvisade av en förebild är vanligt förekommande hos läkarstudenter på universitet samt för nyexaminerade. Denna tendens påverkar hur studenter och individer senare kommer att föra sig när de är yrkesverksamma, även om de beteenden som uppvisats ej är produktiva (Horsburgh & Ippolito, 2018). Det är möjligt att även juriststudenter påverkas på samma sätt som läkarstudenter och det kan bidra till att jurister tenderar att hålla med domstolen i större utsträckning eftersom de ser beslutsfattarna som förebilder och inflytelserika (Svensson & Eriksson, 2009).

Skillnaden mellan jurister och gemene man kan även bero på att de har olika syn på vad som bör utgöra en rättskälla och vad som bör stå till grund för att någon ska dömas. Erkänningsregeln i Sverige utgörs av bland annat grundlagarna, juridisk doktrin samt svenska lagförarbeten och bestämmelser som är lagstadgade i Sverige har även ett antal rekvisit som måste vara uppfyllda för att en person ska kunna bli dömd i domstolen. Jurister har en strikt praxis som måste följas, i enlighet med Husak (1999) kan utilitarismen inte stå till grund för rättsväsendet. Jurister utbildas därmed till att det inte enbart tar hänsyn till den som farit illa, utan att det ska vara en rättvis bedömning för alla, inte bara de inblandade utan hela samhället. Eftersom gemene man inte har dessa bestämmelser att förhålla sig till så kan deras åsikter snarare grundas i att ingen ska råka illa ut. Gemene man närmar sig rättsfallen ur ett etiskt perspektiv på samma vis som Mill (1859;1863) förhåller sig till rättsväsendet. Det viktigaste är att minimera att individer far illa och det är individen som farit illa som ska få rättvisa, medan jurister snarare närmar sig rättsfallen från ett helhetsperspektiv. Av de kommentarer som deltagarna lämnade i enkäten var detta resonemang framträdande. Juristernas kommentarer var mer sakliga och flera aspekter lyftes i deras kommentarer, bland annat lyftes perspektiv som att uppsåt saknades samt referenser till andra regelverk som barnkonventionen och Sveriges grundlag. Genomgående tema för gemene mans kommentarer var att den anklagade borde ha

straffats, att straffet borde ha skärpts samt att den viktigaste aspekten är hur stort lidande individen har utsatts för, och att straffet borde ha anpassats därefter.

Frågeställning 2. Gemene man skattade högre på alla moraliska principer jämfört med jurister, gällande Skada/Omsorg, Rättvisa/Ömsesidighet och Renhet/Helighet var gemene mans moralskattning signifikant högre. Gemene mans högre skattning på Skada/Omsorg kan möjligtvis förklaras genom att de resonerar i enlighet med utilitarismen (Mill, 1863) då målet är en strävan efter ett minimalt lidande för samhällets medborgare. Jurister kanske däremot är mer benägna att söka sig till rättvisa ur ett holistiskt perspektiv. Detta går dock inte i linje med gemene mans signifikant högre skattning på Rättvisa/Ömsesidighet, vilket visar på att gemene man värdesätter rättvisa i högre grad. Gemene man motsätter sig fler rättsfalls utfall än juristerna, i enlighet med frågeställning 1, vilket kan bero på att gemene man ser till skadan som skett, medans juristerna ser det ur ett lagligt perspektiv där utgångspunkten för vad som är rätt och fel är lagarna och dess rekvisit. Även om det är självklart i allmänhetens ögon vad som skett vid till exempel ett rättsfall, måste juristerna förhålla sig till mycket annat som inte allmänheten behöver ta hänsyn till. Gällande gemene mans högre skattning på Renhet/Helighet är det svårt att finna en anledning till, och ingen av de teorier som berörts i studien kan förklara det på ett relevant sätt. Övergripande kan dessa tre signifikanta skillnader i moralskattningar bero på att jurister i allmänhet följer vad lagen säger är rätt och fel och därför ges mindre utrymme till reflektion över egna moraliska ståndpunkter. Vad gemene man arbetar med kan också spegla deras moraliska uppfattningar, dock fanns det en stor spridning i denna grupp gällande yrkesroller vilket gav en bred variation.

Jurister är en yrkesgrupp som upplever hög arbetsbelastning och en större psykologisk stress jämfört med andra yrkesgrupper (Chlap & Brown, 2022). Det finns ett signifikant samband mellan hög arbetsbelastning och negativ effekt på individens förmåga gällande empati och moral, vilket kan förklara utfallet. Juristernas moraliska uppfattningarna kan ha påverkats av deras psykologiska stress och därför visar sig vara lägre än gemene mans. Ifall det förekommer en viss moralisk konsensus hos jurister, kan det vara så att jurister försöker upprätthålla en balans mellan sina och likasinnades moraliska ståndpunkter, i enlighet med balansteorin (Heider, 1946). Moral är dessutom en produkt av bland annat sociala normer, sociala interaktioner och erfarenheter (Mathes, 2021) och i ett yrke som präglas av stress och prestige kan det leda till att juristers

moraliska uppfattning utformas därefter, beroende på arbetsmiljö och de sociala interaktioner som förekommer på arbetsplatsen.

Frågeställning 3. Juristernas privata åsikter och professionella åsikter skilde sig signifikant. Den skillnad som redovisades kan möjligtvis förklaras genom att rättsfallen i fråga har varit uppmärksammade i media och juristerna kan redan vara bekanta vid dessa. Möjligtvis kan de sedan innan skapat sig en uppfattning av dessa rättsfall och blivit påverkade av allmänhetens åsikter. Att de professionella och privata åsikterna skiljer sig i två fall är intressant, det kan betyda att jurister i någon utsträckning behöver gå emot sin personliga moraliska uppfattning när de träder in i sin yrkesroll. Detta beteende kan motiveras genom externt rättfärdigande i enlighet med kognitiv dissonans (Festinger, 1957), eftersom juristerna får betalt för att utföra sina arbetsuppgifter oavsett om de går emot den egna moraliska uppfattningen eller ej.

Under hög arbetsbelastning kan det vara viktigt att fatta snabba beslut och juristens professionella syn på ett rättsfall kan ske genom heuristiska genvägar, såsom tillgänglighetsheuristik (Schwarz et al., 1991). När juristerna träder in i sin professionella roll kan det vara så att de förlitar sig på heuristik, medan när de framför sin privata åsikt av ett rättsfall så krävs mer fundering om de egna värderingarna och svaren kan därför tänkas skilja sig. Under stress kan möjligheten till att ta genomtänkta beslut vara begränsad, vilket kan leda till att jurister i sådana situationer förlitar sig mer på praxis, doktrin, etc, och därför inte tar tiden för djupare analyser vid beslut. Att jurister kan förlita sig på att fatta beslut genom praxis kan i enlighet med balansteorin (Heider, 1946) bero på att de vill upprätthålla en balans mellan värderingar och relationerna till andra inom rättsväsendet och deras beslut. Precis som “bounded rationality” (Millet & Simon, 1947) där det rationella tänkandet inte alltid är tillämpningsbart, förlitar sig jurister möjligen på heuristiska genvägar vid beslutsfattande. Jury medlemmar inom rättsväsendet som använder sig av “fast-and-frugal” heuristik är mer konsekventa i sina beslut (Curley et al., 2017) än de jury medlemmar som använder sig av mer traditionella strategier. När “fast-and-frugal” heuristik användes av domare inom rättsväsendet visade det sig att denna strategi kan vara lika effektiv som vid komplexa strategier om den används rätt (Goldman, 2003). Detta kan förklara varför jurister kanske inte alltid lägger mycket tid vid sin bedömning av rättsfall men snarare använder sig av heuristiska genvägar. Detta skulle kunna vara tidseffektivt och dessutom en god strategi, om heuristiken används rätt.

Jurister förhåller sig till lagen i större utsträckning än gemene man enligt de resultat som presenterats och detta kan leda till att juristers egen moralisk uppfattning kan förbises. Detta kan skapa ett obehag vilket kanske ändrar juristernas uppfattning av moral för att rättfärdiga deras utförande av arbetsuppgifter, i enlighet med Festingers (1957) teori om kognitiv dissonans. Det blir en konstant moralisk och rättslig balansgång där beslutsfattare inom rättsväsendet måste se över de normer som samhället förhåller sig till och vad som är i linje med lagen. Enligt Dahlman (2020) är det av stor vikt att rättsväsendet anpassas av detta för att hålla sig relevant och rättvist.

Metoddiskussion

Den metod som användes fungerade väl i syftet att besvara studiens frågeställningar eftersom syftet med studien var att undersöka huruvida det fanns skillnader mellan grupperna. Metoden användes inte med syftet att beskriva skillnaderna utan att upptäcka om dessa existerade. Gällande innehållet i enkäten så var svårigheten att kortfattat kunna beskriva de referat som hämtats från domstolsverket, eftersom allt inte kunde inkluderas i enkäten var det komplicerat att välja vilken information som var relevant för deltagarna att ta del av. En försvårande omständighet var även att sammanfatta domarna på ett sådant sätt att de som ej var bekanta med det språkbruk som förekommer i juridiska dokument skulle förstå innehållet. De rättsfall som var med i enkäten var brottmål som handlade om barn som far illa, om rättsfallen hade behandlat fler områden så hade detta möjligtvis påverkat resultaten. Resultaten för frågeställning 1 och 3 var signifikanta. Gällande de separata fallen så var det fall ett och två som visade en signifikant skillnad mellan grupperna, se tabell 1 och 3. Detta kan bero på att dessa två fall berörde faktiska barn som farit illa medan det tredje fallet berörde utbildningar av barn och inga faktiska barn kom till skada.

En aspekt som kan påverka är även att det tredje fallet är ett välkänt fall som berör grundlagen. Domstolen hänvisade i sitt yrkande till tryckfriheten och yttrandefriheten. I och med detta kan detta fall diskuteras ur ett demokratiskt perspektiv, till skillnad från de andra fallen som inte berör Sveriges grundlag.

Under datainsamlingen uppstod svårigheten att många påbörjade enkäten men valde att inte avsluta den, om den hade varit kortare kanske svarsfrekvensen ökat. En del av de som svarade hade även svårigheter med att förstå vad de olika begreppen betydde och misstolkade dessvärre påståendena, därmed blev det en del bortfall. Moralskattningen som användes är ett beprövat mätinstrument, och validiteten var således hög. Däremot var den svenska

översättningen på frågorna som fanns att tillgå märkligt formulerad, vilket även kan ha påverkat svarsfrekvensen.

Syftet med studien var att kunna generalisera resultaten till jurister som population, därmed var den främsta begränsningen det låga antalet deltagare. Den önskade spridningen av deltagare i studien var svår att uppnå, många som ombads delta valde att inte göra detta med anledning av stor arbetsbelastning. En del av de som ombads delta valde att inte göra detta eftersom de inte arbetade inom straffrätt och ansåg att de ej skulle kunna bidra till studien. Möjligtvis hade deltagande ökat om det hade varit tydligare att undersökningen utgick från att juristutbildningen påverkar och inte arbetsområdet. Om antalet deltagare hade varit fler samt mindre homogent så hade resultatet varit mer generaliserbart. Deltagandet i den andra gruppen som undersöktes, gemene man, var något större men det var en ojämn fördelning av män och kvinnor, 32 kvinnor och 12 män. Detta i samband med ett lägre deltagande än väntat, bidrog till att resultaten inte är generaliserbara och risken för snedvriden data är högre.

Validitet och reliabilitet. För att öka studiens validitet och reliabilitet beskrevs det verkliga rättsfall för mätningen av rättsmoral och ett redan existerande test för moral. Den slutgiltiga enkäten pilottestades av utomstående personer för att få en uppskattad svarstid och mäta läsförståelsens svårighetsgrad, med anledning av de juridiska termer som förekom. Ett stratifierat tillgänglighetsurval användes för att skapa ett representativt stickprov och enkäten ämnad för jurister skickades ut till juristbyråer och andra organisationer över hela Sverige. Jurister i allmänhet har en hög arbetsbelastning och för att öka svarsfrekvensen skickades enkäten ut i den utsträckning som krävdes för att kunna samla in svar. Svarsfrekvensen på enkäten för jurister uppnåddes inte i den mån som krävdes för att datan kunde anses vara helt reliabel. Svarsalternativen “Inte alls relevant/Håller inte alls” med skrevs om till 0 i dataanalysen för att inte få snedvriden data.

Framtida forskning

Eftersom att det inte finns tidigare studier med samma frågeställning och undersökningsområde kan studien varken bekräfta eller förneka hur resultaten förhåller sig till tidigare forskning. Det vore intressant att undersöka moral och rättsmoral hos olika typer av juristyrken för att se om det skiljer sig i dessa yrkesgrupper. Är det den personliga moralen hos jurister som avgör deras yrkesval eller är det yrket som bidrar till uppfattning om moral? Annan intressant forskning hade varit att undersöka hur uppfattningen om moral skiljer sig mellan olika

generationer för att se hur det påverkar lagar och regler i samhället. Ändras och anpassas lagarna verkligen utefter samhällets moraliska norm?

Slutsats

Utifrån studiens resultat finns det en skillnad mellan jurister och gemene mans moraliska uppfattningar, det finns även en diskrepans mellan gruppernas uppfattningar om vad som är rätt beslut av domstolen. Vad denna diskrepans mer exakt beror på kan besvaras genom vidare forskning med en mer beskrivande metod.

Referenslista

- Adejumo, G., Duimering, P. R., & Zhong, Z. (2008). A balance theory approach to group problem solving. *Social Networks*, 30(1), 83–99.
<https://doi.org/10.1016/j.socnet.2007.09.001>
- Alessio, J. C. (1990). A synthesis and formalization of Heiderian Balance and social exchange theory. *Social Forces*, 68(4), 1267–1285.<https://doi.org/10.1093/sf/68.4.1267>
- Aronson, E., Fried, C., & Stone, J. (1991). Overcoming denial and increasing the intention to use condoms through the induction of hypocrisy. *American Journal of Public Health*, 81(12), 1636–1638. <https://doi.org/10.2105/ajph.81.12.1636>
- Bandura, A. (1977). *Social Learning theory*. Prentice-Hall.
- Blackburn, S. (2021). *Ethics: A very short introduction*. Oxford University Press.
- Brodts, S. E., & Neville, L. (2013). Repairing trust to preserve balance: A balance-theoretic approach to trust breach and repair in groups. *Negotiation and Conflict Management Research*, 6(1), 49–65. <https://doi.org/10.1111/ncmr.12003>
- Chlap, N., & Brown, R. (2022). Relationships between workplace characteristics, psychological stress, affective distress, Burnout and empathy in lawyers. *International Journal of the Legal Profession*, 29(2), 159–180. <https://doi.org/10.1080/09695958.2022.2032082>
- Clarkson, C. M. (2008). Why criminal law? The role of utilitarianism: A response to Husak. *Criminal Law and Philosophy*, 2(2), 131–135.
<https://doi.org/10.1007/s11572-008-9049-2>
- Curley, L. J., Murray, J., MacLean, R., & Laybourn, P. (2017). Are consistent juror decisions related to fast and frugal decision making? Investigating the relationship between juror consistency, decision speed and cue utilisation. *Medicine, Science and the Law*, 57(4), 211–219. <https://doi.org/10.1177/0025802417733354>
- Dahlman, C. (2020). *Rätt och Rättfärdigande en Tematisk introduktion I Allmän Rättslära*. MTM.
- Deutsch, M., & Gerard, H. B. (1955). A study of normative and informational social influences upon individual judgment. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 51(3), 629–636. <https://doi.org/10.1037/h0046408>
- Domstolsverket. (2010). *Notariers och fiskalers arbetssituation: En översyn*. LIBRIS.
<https://libris.kb.se/bib/11904435>

- Dworkin, R. (1977). *The Philosophy of Law*. Oxford University Press.
- Feinberg, J., Coleman, J.L. and Kutz, C. (1995) *Philosophy of law*. Encino, California: Dickenson.
- Festinger, L. (1957). *A theory of cognitive dissonance*. Stanford, Calif: Stanford University Press.
- Festinger, L., & Carlsmith, J. M. (1959). Cognitive consequences of forced compliance. *Journal of Abnormal & Social Psychology*, 47, 382-389.
- Fointiat, V. (2008). Being together in a situation of induced hypocrisy. *Current Research in Social Psychology*, 13(12), 145-153.
- Fointiat, V., Somat, A., & Grosbras, J.-M. (2011). Saying, but not doing: Induced hypocrisy, trivialization, and misattribution. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 39(4), 465-475.
- Friedmann, W., (1963). LAW, LIBERTY, AND MORALITY. By H. L. A. Hart. Stanford: Stanford University Press, *The American Journal of Jurisprudence*, Volume 9, Issue 1, 1964, 151–154, <https://doi.org/10.1093/ajj/9.1.151>
- Geng, B., Li, Q., & Varshney, P. K. (2022). Human Decision Making with Bounded Rationality. *ICASSP 2022 - 2022 IEEE International Conference on Acoustics, Speech and Signal Processing (ICASSP), Acoustics, Speech and Signal Processing (ICASSP), ICASSP 2022 - 2022 IEEE International Conference On*, 5493–5497.
<https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1109/ICASSP43922.2022.9747866>
- Gibson, D. E. (2004). Role models in career development: New directions for theory and research. *Journal of Vocational Behavior*, 65(1), 134–156.
[https://doi.org/10.1016/s0001-8791\(03\)00051-4](https://doi.org/10.1016/s0001-8791(03)00051-4)
- Gigerenzer, G., & Goldstein, D. G. (1996). Reasoning the fast and frugal way: Models of bounded rationality. *Psychological Review*, 103(4), 650–669.
<https://doi.org/10.1037/0033-295x.103.4.650>
- Goldman, A. I. (2003). Simple heuristics and legal evidence. *Law, Probability and Risk*, 2(3), 215–226. <https://doi.org/10.1093/lpr/2.3.215>
- Haidt. (2013). *The righteous mind: Why good people are divided by politics and religion*. Penguin Books.

- Hafenbrädl, S., Waeger, D., Marewski, J. N., & Gigerenzer, G. (2016). Applied decision making with fast-and-frugal heuristics. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 5(2), 215–231. <https://doi.org/10.1016/j.jarmac.2016.04.011>
- Hart, H. L. A. (1961). *The concept of law*. Oxford University Press.
- Hedbom, P. (2023, 28 februari). 90 000 har skrivit på upprop om våldtäktsdom. Svenska Dagbladet. <https://www.svd.se/a/abKd82/over-75000-namn-mot-friande-valdtaktsdom> [Hämtad 18 mars 2023]
- Horsburgh, J., & Ippolito, K. (2018). A skill to be worked at: Using social learning theory to explore the process of learning from role models in clinical settings. *BMC Medical Education*, 18(1). <https://doi.org/10.1186/s12909-018-1251-x>
- Hovrätten mål nr B 3441-19 dom 2019-12-27.
- Hume, D., & Beauchamp, T. L. (2006). *An enquiry concerning the principles of morals*. Clarendon Press.
- Husak, D. (1999). *The Philosophy of Criminal Law: Selected Essays*. Oxford University Press.
- Lee, S. (1986). *Law and morals: Warnock, Gillick and beyond*. Oxford University Press.
- Lundgren, H. (2011). Industrin ökar mest när övertiden slår rekord. *Du & jobbet 2011-04-01*, nr. 3.
- Mathes, E. W. (2021). An evolutionary perspective on Kohlberg's theory of moral development. *Current Psychology: A Journal for Diverse Perspectives on Diverse Psychological Issues*, 40(8), 3908–3921. <https://doi.org/10.1007/s12144-019-00348-0>
- Martinie, M.-A., Olive, T., Milland, L., Joule, R.-V., & Capa, R. L. (2013). Evidence that dissonance arousal is initially undifferentiated and only later labeled as negative. *Journal of Experimental Social Psychology*, 49(4), 767–770. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2013.03.003>
- Maxwell A.C.,C., & Harding, M. (2022). Private Law, Conscience and Moral Reasoning: The Role of the Judge. *Melbourne University Law Review*, 46(1), 123–155.
- Methling, F., Abdeen, S. J. M., & von Nitzsch, R. (2022). Heuristics in multi-criteria decision-making: The cost of fast and frugal decisions. *EURO Journal on Decision Processes*, 10, 100013. <https://doi.org/10.1016/j.ejdp.2022.100013>
- Mill, J. S. (1863) *Utilitarianism*. London, Parker, son, and Bourn.
- Mill, J. S. (1859). On liberty. J. W. Parker and Son.

- Millett, J. D., & Simon, H. A. (1947). Administrative behavior: A study of decision-making processes in administrative organization. *Political Science Quarterly*, 62(4), 621.
<https://doi.org/10.2307/2144907>
- Moore, M. (1978). An international application of Heider's balance theory. *European Journal of Social Psychology*, 8(3), 401–405. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2420080313>
- NJA 1997 s. 636. Högsta Domstolen mål nr B 2237/96 dom 1997-09-29.
- NJA 2012 s. 400. Högsta Domstolen mål nr B 990/11 dom 2012-06-15.
- Park, J., Woodrow, S. I., Reznick, R. K., Beales, J., & MacRae, H. M. (2010). Observation, reflection, and reinforcement: Surgery Faculty Members' and Residents' perceptions of how they learned professionalism. *Academic Medicine*, 85(1), 134–139.
<https://doi.org/10.1097/acm.0b013e3181c47b25>
- Priolo, D., Pelt, A., Bauzel, R. St., Rubens, L., Voisin, D., & Fointiat, V. (2019). Three decades of research on induced hypocrisy: A meta-analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 45(12), 1681–1701. <https://doi.org/10.1177/0146167219841621>
- Schwarz, N., Bless, H., Strack, F., Klumpp, G., Rittenauer-Schatka, H., & Simons, A. (1991). Ease of retrieval as information: Another look at the availability heuristic. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 195–202.
<https://doi.org/10.1037/0022-3514.61.2.195>
- Sieverding, M., Decker, S., & Zimmermann, F. (2010). Information about low participation in cancer screening demotivates other people. *Psychological Science*, 21(7), 941–943.
<https://doi.org/10.1177/0956797610373936>
- Singer, J. D., and Ray, P. (1966). Decision making in conflict: from inter-personal to international relations, *Bulletin Of The Menninger Clinic*, 30, 300-3 12.
- Stone, J., & Fernandez, N. C. (2008). How behavior shapes attitudes: Cognitive dissonance processes. In W. D. Crano & R. Prislin (Eds.), *Attitudes and attitude change*, 313–334. Psychology Press.
- Stone, J., & Fernandez, N. C. (2008). To practice what we preach: The use of hypocrisy and cognitive dissonance to motivate behavior change. *Social and Personality Psychology Compass*, 2(2), 1024-1051.
- Svensson, L., & Eriksson, Y. (2009). Yrkesstatus. *En sociologisk studie av hur yrken uppfattas och värderas*.

- Tversky, A., & Kahneman, D. (1982). Judgment under uncertainty: Heuristics and Biases. *Judgment under Uncertainty*, 3–20. <https://doi.org/10.1017/cbo9780511809477.002>
- Wright, S., Carrese, J. (2002). Excellence in role modelling: insight and perspectives from the pros. *Can Med Assoc J*, 167, 638-43

Bilagor

Bilaga 1

Syftet med studien

Syftet med studien

Syftet med studien är att undersöka hur olika gruppers moral skiljer sig i olika kontexter och sinsemellan. Det finns inga identifierade risker eller påföljder med att delta i studien.

Hantering av data

Enkäten kommer besvaras anonymt, och inga känsliga personuppgifter samlas in.

Dina svar och resultat kommer att samlas in och studeras av studenter och handledare på Lunds Universitet men kommer behandlas så obehöriga inte kan ta del av denna data. Datan kommer att behandlas på gruppnivå och ingen data kommer kopplas till den enskilda individen. Datan kommer behandlas under projektiden VT 2023, efter projektidens slut kommer datan att raderas.

Frivillighet

Det är frivilligt att svara på enkäten och du kan avstå från att delta eller avbryta ditt deltagande utan att ange några skäl. Om du avbryter eller avstår från att delta kommer detta inte få några konsekvenser.

Materialet kan i vissa fall uppfattas som obehagligt eller stötande, då det baseras på verkliga rättsfall. Om du upplever obehag eller inte vill läsa vidare så var god avbryt.

Samtycke

Du ger ditt samtycke till att delta i studien genom att markera "Ja" på frågan nedan om samtycke.

Hur får ni information om studiens resultat?

Studien genomförs av Eloise McLellan och Emma Guldbbrand i samråd med handledare vid Lunds universitet.

Resultat kan komma att publiceras i vetenskapliga tidsskrifter eller rapporter.

Ansvarig huvudman för forskningen är Lunds Universitet. Ansvarig handledare är Mats Dahl och kan nås på mats.dahl@psy.lu.se

Kontakt Eloise McLellan: el3585mc-s@student.lu.se.

Kontakt Emma Guldbbrand: em1332gu-s@student.lu.se

När du väljer "Ja" har du tagit del av informationen ovan och samtycker till att delta i studien.

Ja

Vilken kön identifierar du dig som?

Kvinna

Man

Vill ej uppge

Annat, vänligen specificera

Vänligen ange din ålder

Innehar du en juristexamen?

Ja

Nej

Vad är din yrkesroll?

Hur länge har du varit yrkesverksam? (Vänligen ange i år)

I denna del av studien kommer du att få ta del av 3 verkliga rättsfall med vissa modifikationer för att skydda persondata. Vidare kommer du behöva ta vissa ställningstaganden kring utfallen av dessa rättsfall, både utifrån din yrkesroll och som privatperson.

Brottsrubricering: Vållande till kroppsskada

Den 15 April 2019 tas en flicka på 1,5 år in på akuten i ett livshotande tillstånd. Läkarna bedömer att flickan är gravt undernärld, och att detta i samband med att flickan nyligen haft magsjuka var hon timmar ifrån att avlida. Mamman följde en vegansk kost under graviditeten med flickan och var gravid i över tio månader. I samförstånd med pappan till flickan valde de hemfödelse med bara en doula närvarande. Då föräldrarna ville leva helt utanför samhället fick flickan aldrig ett personnummer eller någon som helst vård, så som vaccinationer eller hälsoundersökningar.

Föräldrarna till flickan följde en strikt vegansk kost och följde en ideologi att leva som nomader, vilket även innefattade att deras dotter levde som nomad. Flickan levde endast på bröstmjölk och vissa basvaror, basvaror som föräldrarna inte ville specificera. Läkarna bedömde att det inte endast var magsjukan som lett till att flickan var undernärld, utan att föräldrarna inte har tillgodosett flickans grundläggande behov.

Domstolens bedömning: Domstolen anser att föräldrarnas utsaga inte kan

förklara barnets tillstånd. Det är utrett att föräldrarna har orsakat barnets tillstånd genom att inte ha tillgodosett barnets grundläggande behov, detta genom att förse henne med näringsfattig föda. Hovrätten anser att föräldrarna var medvetna om riskerna med en vegansk kost för mamman och barnet, men ändå valt att begränsa kosten. Föräldrarna har varit avsiktligt oaktsamma och brottet bedöms som grovt. Brottstiden beräknas från och med att barnet var 6 månader gammalt och eftersom att föräldrarna varit frihetsberövade i 2 månader dömdes de inte till att betala böter som straff.

Påföljd:

Påföljden för vardera förälder blev villkorlig dom för vållande till kroppsskada och 50.000 kr i skadestånd till barnet för sveda och värk.

Besvara i enlighet med din professionella åsikt

	Tar helt avstånd	Tar delvis avstånd	Instämmer delvis	Instämmer helt
Brottsrubriceringen är korrekt	☐	☐	☐	☐
Påföljden är korrekt	☐	☐	☐	☐
I enlighet med bakgrunden till detta fall, är påföljden moraliskt rättfärdigad	☐	☐	☐	☐
Jag hade fattat ett annat beslut om påföljden	☐	☐	☐	☐

Om ditt beslut om påföljden skiljer sig från det utdömda, beskriv kortfattat på vilket sätt.

Besvara i enlighet med din personliga åsikt

	Tar helt avstånd	Tar delvis avstånd	Instämmer delvis	Instämmer helt
Brottsrubriceringen är korrekt	☐	☐	☐	☐
Påföljden är korrekt	☐	☐	☐	☐
I enlighet med bakgrunden till detta fall, är påföljden moraliskt rättfärdigad	☐	☐	☐	☐
Jag hade fattat ett annat beslut om påföljden	☐	☐	☐	☐

Om ditt beslut om påföljden skiljer sig från det utdömda, beskriv kortfattat på vilket sätt.

Brottsrubricering: Misshandel

1993 utför en man (K.L) sex omskärelser på pojkar i åldrarna 1,5-7 år. K.L som utförde ingreppen har tidigare jobbat som läkare i Gaza men har ingen svensk läkarlegitimation. K.L blev kontaktad av barnens föräldrar som bad honom att utföra ingreppen då han gjort detta innan, enligt K.Ls utsaga tusentals gånger, bland annat på sin egen son två månader tidigare. Ingreppen på pojkarna skedde i en lägenhet på en flyktingförläggning där föräldrar och barnen hade samlats. Ingreppen på pojkarna utfördes utan

bedövning då K.L ansåg att bedövningen skulle orsaka mer smärta än själva ingreppet, och att det räckte med endast desinfektionsmedel innan och efter ingreppet för att det inte skulle förekomma infektioner. Motiveringen till att dessa omskärslerna utfördes var religiösa och det står klart att hänsynen till dessa traditioner måste få vika, om barn utsätts för alltför stor smärta vid en omskärelse som sker utan bedövning. Huruvida detta generellt bör anses vara fallet kan HD inte uttala sig om på grund av den utredning som har förebringats i målet. Vid bedömningen av om K.L skall fällas till ansvar får därför utgångspunkten vara att enbart den omständigheten att han inte använde bedövning vid de olika ingreppen inte är tillräcklig för en fällande dom utan att målet måste avgöras med hänsyn till de förhållanden i övrigt som visas ha förelegat. Bland de förhållanden som då bör beaktas är inte bara K.L tillvägagångssätt vid själva omskärelsen. Av betydelse är också i vilken mån pojkarnas föräldrar har haft insikt om vad som skulle komma att ske när de gav sitt samtycke.

Domstolens bedömning: Även om flera omständigheter synes talar för att de hygieniska förhållandena inte har varit tillfredsställande, kan det inte mot K.L bestridande anses visat att det i detta hänseende har förelegat sådana brister att föräldrarnas samtycke inte skulle befria från ansvar. Inte heller i övrigt har åklagaren styrkt några omständigheter som gör att deras samtycke inte bör medföra ansvarsfrihet för K.L.

Påföljd: Med ändring av HovR:ns dom ogillar HD dels åtalet mot K.L samt pojkarnas skadeståndstalan.

Besvara i enlighet med din professionella åsikt

Tar helt
avstånd

Tar delvis
avstånd

Instämmer
delvis

Instämmer
helt

Brottsrubriceringen är korrekt	☐	☐	☐	☐
Påföljden är korrekt	☐	☐	☐	☐
I enlighet med bakgrunden till detta fall, är påföljden moraliskt rättfärdigad	☐	☐	☐	☐
Jag hade fattat ett annat beslut om påföljden	☐	☐	☐	☐

Om ditt beslut om påföljden skiljer sig från det utdömda, beskriv kortfattat på vilket sätt.

Besvara i enlighet med din personliga åsikt

	Tar helt avstånd	Tar delvis avstånd	Instämmer delvis	Instämmer helt
Brottsrubriceringen är korrekt	☐	☐	☐	☐
Påföljden är korrekt	☐	☐	☐	☐
I enlighet med bakgrunden till detta fall, är påföljden moraliskt rättfärdigad	☐	☐	☐	☐
Jag hade fattat ett annat beslut om påföljden	☐	☐	☐	☐

Om ditt beslut om påföljden skiljer sig från det utdömda, beskriv kortfattat på vilket sätt.

Övriga kommentarer.

Brottsrubricering: Barnpornografibrott

Allmän åklagare väcker åtal mot Erik för barnpornografibrott, ringa brott enligt följande gärningsbeskrivning: Erik har under 2009 innehaft 51 barnpornografiska bilder. I samband med husrannsakan hemma hos Erik har datorer och andra lagringsmedier tagits i beslag, dessa har innehållet 51 stycken sparade bilder som polisen klassificerats som barnpornografiskt material, alla bilder är tecknade. I förhör har det framkommit att Erik arbetar som översättare och enligt egen utsago är han en av Sveriges främsta kännare av japanska serier. I hans arbete ingår det att känna till utvecklingen av teckningar och serier inom detta område, en del av bilderna har laddats ner från internet och andra kommer från privata samlare. Bilderna har förvarats i en mapp för "tveksamt" material, för att senare kunna använda som exempel material för sig själv och andra. Enligt Erik själv så har han ansett att vissa av bilderna har varit obehagliga, andra har han funnit tilltalande estetiskt. Han har även erkänt i förhör att vissa av bilderna har varit erotiskt kittlande. Avslutningsvis så uppger Erik att han inte bryr sig om bilderna och om han hade vetat att de varit olagligt så hade han aldrig laddat ner bilderna. Domstolens bedömning: De 51 bilderna som innehafts har varit sparade på Eriks datorer och hårddiskar, han har därmed innehaft bilderna. De bilder som påvisats i rätten har till stor del varit av pornografisk natur, de

vill säga ägnade att vädja till sexualdriften. Teckningarna föreställer människor som ännu inte fullbordat sin pubertetsutveckling och ska därför betraktas som barn.

Sammanfattning av domslut i högsta domstolen: Högsta domstolen beslutar att det enbart är en av de 51 bilderna som kan ses som barnpornografi, med anledning av att denna bild kan uppfattas som verklighetstrogen. Syftet med att kriminalisera innehav av barnpornografi var att skydda barn och barns identitet mot möjliga bakomliggande övergrepp samt att barnpornografiska bilder ej skall kunna användas för att förleda barn i att delta i sexuella handlingar. Trots att bilderna kan uppfattas som stötande så finns det ingen risk för identifikation och risken för kränkning av barn i allmänhet bedöms som obefintlig. Att kriminalisera innehav av dessa typer av bilder skulle vara en inskränkning mot yttrandefriheten och informationsfriheten. Det har även framkommit för domstolen att Erik är expert på japansk kultur och inte minst mangateckningar, utöver detta har Erik även varit bosatt i Japan och arbetar som översättare av mangateckningar. Med detta som bakgrund anser domstolen att hans innehav av dessa bilder, som annars vore straffbart, ska anses försvarligt.

Påföljd: Domstolen beslutar att Erik frias från alla åtal och beslaget av hans ägodelar ska hävas.

Besvara i enlighet med din professionella åsikt

	Tar helt avstånd	Tar delvis avstånd	Instämmer delvis	Instämmer helt
Brottsrubriceringen är korrekt	☐	☐	☐	☐
Påföljden är korrekt	☐	☐	☐	☐

I enlighet med bakgrunden till detta fall, är påföljden moraliskt rättfärdigad

Jag hade fattat ett annat beslut om påföljden

Om ditt beslut om påföljden skiljer sig från det utdömda, beskriv kortfattat på vilket sätt.

Besvara i enlighet med din personliga åsikt

	Tar helt avstånd	Tar delvis avstånd	Instämmer delvis	Instämmer helt
Brottsrubriceringen är korrekt	☐	☐	☐	☐
Påföljden är korrekt	☐	☐	☐	☐
I enlighet med bakgrunden till detta fall, är påföljden moraliskt rättfärdigad	☐	☐	☐	☐
Jag hade fattat ett annat beslut om påföljden	☐	☐	☐	☐

Om ditt beslut om påföljden skiljer sig från det utdömda, beskriv kortfattat på vilket sätt.

Övriga kommentarer.

I följande del av studien kommer du att besvara ifall vissa överväganden är relevanta för ditt tänkande när du avgör om något är moraliskt rätt eller fel. Svara i enlighet med dina privata åsikter.

I vilken utsträckning är följande överväganden relevanta för ditt tänkande när du avgör om något är rätt eller fel?

	Inte alls relevant	Inte särskilt relevant	Något relevant	Ganska relevant	Mycket relevant	Extremt relevant
Huruvida någon led emotionellt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huruvida några människor behandlades annorlunda än andra	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huruvida någons handling uppvisade kärlek för hans eller hennes land	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huruvida någon visade brist på respekt för auktoritet	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Huruvida någon bröt mot regler för renhet och anständighet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huruvida någon var bra på matematik	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huruvida någon tog hand om någon som var svag eller sårbar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huruvida någon agerade orättvist	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huruvida någon gjorde något för att svika sin grupp	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huruvida någon rättade sig efter samhällets traditioner	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huruvida någon gjorde något äckligt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huruvida någon var grym	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huruvida någon förnekades sina rättigheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huruvida någon uppvisade en brist på lojalitet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huruvida en handling orsakade kaos eller ordning	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Huruvida någon handlade på ett sätt som gud skulle godkänna

Var god läs följande påståenden och markera hur mycket du håller med dem.

	Håller absolut inte med	Håller till stor del inte med	Håller till viss del inte med	Håller till viss del med	Håller till stor del med	Håller fullständigt med
Medlidande med dem som lider är den mest avgörande dygden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
När de styrande politikerna skapar lagar bör den främsta principen vara att försäkra sig om att alla behandlas rättvist.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag är stolt över mitt lands historia.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Respekt för auktoritet är något som alla barn behöver lära sig.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Människor bör inte göra saker som är äckliga, även om ingen kommer till skada.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det är bättre att göra något gott än att göra något ont.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

En av de värsta saker en person skulle kunna göra är att göra illa ett försvarslöst djur.

Rättvisa är det viktigaste kravet på ett samhälle.

Människor bör vara lojala mot sina familjemedlemmar även när dessa har gjort något fel.

Män och kvinnor har olika roller att spela i samhället.

Jag skulle kalla någons handlingar fel baserat på att de är onaturliga.

Det kan aldrig vara rätt att döda en människa.

Jag anser att det är moraliskt fel att rika barn ärver mycket pengar medan fattiga barn inte ärver något alls.

Det är viktigare att vara en lagspelare än att uttrycka sig själv.

Om jag vara en soldat och inte höll med om min överordnades order så skulle jag lyda ändå eftersom det är min plikt.

Kyskhet är en viktig och värdefull dygd.

Powered by Qualtrics

Syftet med studien

Syftet med studien

Syftet med studien är att undersöka hur olika gruppers moral skiljer sig i olika kontexter och sinsemellan. Det finns inga identifierade risker eller påföljder med att delta i studien.

Hantering av data

Enkäten kommer besvaras anonymt, och inga känsliga personuppgifter samlas in. Dina svar och resultat kommer att samlas in och studeras av studenter och handledare på Lunds Universitet men kommer behandlas så obehöriga inte kan ta del av denna data. Datan kommer att behandlas på gruppnivå och ingen data kommer kopplas till den enskilda individen. Datan kommer behandlas under projekttiden VT 2023, efter projekttidens slut kommer datan att raderas.

Frivillighet

Det är frivilligt att svara på enkäten och du kan avstå från att delta eller avbryta ditt deltagande utan att ange några skäl. Om du avbryter eller avstår från att delta kommer detta inte få några konsekvenser. Materialet kan i vissa fall uppfattas som obehagligt eller stötande, då det baseras på verkliga rättsfall. Om du upplever obehag eller inte vill läsa vidare så var god avbryt.

Samtycke Du ger ditt samtycke till att delta i studien genom att markera "Ja" på frågan nedan om samtycke.

Hur får ni information om studiens resultat?

Studien genomförs av Eloise McLellan och Emma Guldbrand i samråd med handledare vid Lunds universitet. Resultat kan komma att publiceras i vetenskapliga tidsskrifter eller rapporter. Ansvarig huvudman för forskningen är Lunds Universitet.

Ansvarig handledare är Mats Dahl och kan nås på mats.dahl@psy.lu.se

Kontakt Eloise McLellan: el3585mc-s@student.lu.se.

Kontakt Emma Guldbbrand: em1332gu-s@student.lu.se

När du väljer "Ja" har du tagit del av informationen ovan och samtycker till att delta i studien.

Ja

Vilken kön identifierar du dig som?

Kvinna

Man

Vill ej uppge

Annat, vänligen specificera

Vänligen ange din ålder

Innehar du en juristexamen?

Ja

Nej

Vad är din yrkesroll?

Hur länge har du varit yrkesverksam? (Vänligen ange i år)

I denna del av studien kommer du att få ta del av 3 verkliga rättsfall med vissa modifikationer för att skydda persondata. Vidare kommer du behöva ta vissa ställningstaganden kring utfallen av dessa rättsfall.

Förtydligande av ord:

Brottsrubricering = Brottbeskrivning.

Påföljd = Straff.

Brottsrubricering: Vållande till kroppsskada

Den 15 April 2019 tas en flicka på 1,5 år in på akuten i ett livshotande tillstånd. Läkarna bedömer att flickan är gravt undernörd, och att detta i samband med att flickan nyligen haft magsjuka var hon timmar ifrån att avlida. Mamman följde en vegansk kost under graviditeten med flickan och var gravid i över tio månader. I samförstånd med pappan till flickan valde de hemfödelse med bara en doula närvarande. Då föräldrarna ville leva helt utanför samhället fick flickan aldrig ett personnummer eller någon som helst vård, så som vaccinationer eller hälsoundersökningar. Föräldrarna till flickan följde en strikt vegansk kost och följde en ideologi att leva som nomader, vilket även innefattade att deras dotter levde som nomad. Flickan levde endast på bröstmjolk och vissa basvaror, basvaror som föräldrarna inte ville specificera. Läkarna bedömde att det inte endast var magsjukan som lett till att flickan var undernörd, utan att föräldrarna inte har tillgodosett flickans grundläggande behov.

Domstolens bedömning: Domstolen anser att föräldrarnas utsaga inte kan förklara barnets tillstånd. Det är utrett att föräldrarna har orsakat barnets

tillstånd genom att inte ha tillgodosett barnets grundläggande behov, detta genom att förse henne med näringsfattig föda. Hovrätten anser att föräldrarna var medvetna om riskerna med en vegansk kost för mamman och barnet, men ändå valt att begränsa kosten. Föräldrarna har varit avsiktligt oaktsamma och brottet bedöms som grovt. Brottstiden beräknas från och med att barnet var 6 månader gammalt och eftersom att föräldrarna varit frihetsberövade i 2 månader dömdes de inte till att betala böter som straff.

Påföljd: Påföljden för vardera förälder blev villkorlig dom för vållande till kroppsskada och 50.000 kr i skadestånd till barnet för sveda och värk.

Besvara i enlighet med din personliga åsikt.

	Tar helt avstånd	Tar delvis avstånd	Instämmer delvis	Instämmer helt
Brottsrubriceringen är korrekt (Står överst i fallbeskrivningen)	☐	☐	☐	☐
Påföljden är korrekt	☐	☐	☐	☐
I enlighet med bakgrunden till detta fall, är påföljden moraliskt rättfärdigad	☐	☐	☐	☐
Jag hade fattat ett annat beslut om påföljden	☐	☐	☐	☐

Om ditt beslut om påföljden skiljer sig från det utdömda, beskriv kortfattat på vilket sätt.

Brottsrubricering: Misshandel

1993 utför en man (K.L.) sex omskäreiser på pojkar i åldrarna 1,5-7 år. K.L. som utförde ingreppen har tidigare jobbat som läkare i Gaza men har ingen svensk läkarlegitimation. K.L. blev kontaktad av barnens föräldrar som bad honom att utföra ingreppen då han gjort detta innan, enligt K.L.s utsaga tusentals gånger, bland annat på sin egen son två månader tidigare. Ingreppen på pojkarna skedde i en lägenhet på en flyktingförläggning där föräldrar och barnen hade samlats. Ingreppen på pojkarna utfördes utan bedövning då K.L. ansåg att bedövningen skulle orsaka mer smärta än själva ingreppet, och att det räckte med endast desinfektionsmedel innan och efter ingreppet för att det inte skulle förekomma infektioner. Motiveringen till att dessa omskäreiserna utfördes var religiösa och det står klart att hänsynen till dessa traditioner måste få vika, om barn utsätts för alltför stor smärta vid en omskäreise som sker utan bedövning. Huruvida detta generellt bör anses vara fallet kan HD inte uttala sig om på grund av den utredning som har förebringats i målet. Vid bedömningen av om K.L. skall fällas till ansvar får därför utgångspunkten vara att enbart den omständigheten att han inte använde bedövning vid de olika ingreppen inte är tillräcklig för en fällande dom utan att målet måste avgöras med hänsyn till de förhållanden i övrigt som visas ha förelegat. Bland de förhållanden som då bör beaktas är inte bara K.L. tillvägagångssätt vid själva omskäreisen. Av betydelse är också i vilken mån pojkarnas föräldrar har haft insikt om vad som skulle komma att ske när de gav sitt samtycke.

Domstolens bedömning: Även om flera omständigheter synes talar för att de hygieniska förhållandena inte har varit tillfredsställande, kan det inte mot K.L. bestridande anses visat att det i detta hänseende har förelegat sådana brister att föräldrarnas samtycke inte skulle befria från ansvar. Inte heller i övrigt har åklagaren styrkt några omständigheter som gör att deras samtycke inte bör medföra ansvarsfrihet för K.L.

Påföljd: Med ändring av Hovrättens dom ogiltigförklarar Högsta domstolen dels åtalet mot K.L. samt pojkarnas skadeståndstalan.

Besvara i enlighet med din personliga åsikt.

	Tar helt avstånd	Tar delvis avstånd	Instämmer delvis	Instämmer helt
Brottsrubriceringen är korrekt (Står överst i fallbeskrivningen)	☐	☐	☐	☐
Påföljden är korrekt	☐	☐	☐	☐
I enlighet med bakgrunden till detta fall, är påföljden moraliskt rättfärdigad	☐	☐	☐	☐
Jag hade fattat ett annat beslut om påföljden	☐	☐	☐	☐

Om ditt beslut om påföljden skiljer sig från det utdömda, beskriv kortfattat på vilket sätt.

Övriga kommentarer.

Brottsrubricering: Barnpornografibrott

Allmän åklagare väcker åtal mot Erik för barnpornografibrott, ringa brott enligt följande gärningsbeskrivning: Erik har under 2009 innehaft 51 barnpornografiska bilder. I samband med husrannsakan hemma hos Erik har datorer och andra lagringsmedier tagits i beslag, dessa har innehållit 51 stycken sparade bilder som polisen klassificerats som barnpornografiskt material, alla bilder är tecknade. I förhör har det framkommit att Erik arbetar som översättare och enligt egen utsago är han en av Sveriges främsta kännare av japanska serier. I hans arbete ingår det att känna till utvecklingen av teckningar och serier inom detta område, en del av bilderna har laddats ner från internet och andra kommer från privata samlare. Bilderna har förvarats i en mapp för "tveksamt" material, för att senare kunna använda som exempel material för sig själv och andra. Enligt Erik själv så har han ansett att vissa av bilderna har varit obehagliga, andra har han funnit tilltalande estetiskt. Han har även erkänt i förhör att vissa av bilderna har varit erotiskt kittlande. Avslutningsvis så uppger Erik att han inte bryr sig om bilderna och om han hade vetat att de varit olagligt så hade han aldrig laddat ner bilderna.

Domstolens bedömning: De 51 bilderna som innehafts har varit sparade på Eriks datorer och hårddiskar, han har därmed innehaft bilderna. De bilder som påvisats i rätten har till stor del varit av pornografisk natur, de vill säga ägnade att vädja till sexualdriften. Teckningarna föreställer människor som ännu inte fullbordat sin pubertetsutveckling och ska därför betraktas som barn.

Sammanfattning av domslut i högsta domstolen: Högsta domstolen beslutar att det enbart är en av de 51 bilderna som kan ses som barnpornografi, med anledning av att denna bild kan uppfattas som verklighetstrogen. Syftet med att kriminalisera innehav av barnpornografi var att skydda barn och barns identitet mot möjliga bakomliggande övergrepp samt att barnpornografiska

bilder ej skall kunna användas för att förleda barn i att delta i sexuella handlingar. Trots att bilderna kan uppfattas som stötande så finns det ingen risk för identifikation och risken för kränkning av barn i allmänhet bedöms som obefintlig. Att kriminalisera innehav av dessa typer av bilder skulle vara en inskränkning mot yttrandefriheten och informationsfriheten.

Det har även framkommit för domstolen att Erik är expert på japansk kultur och inte minst mangateckningar, utöver detta har Erik även varit bosatt i Japan och arbetar som översättare av mangateckningar. Med detta som bakgrund anser domstolen att hans innehav av dessa bilder, som annars vore straffbart, ska anses försvarligt.

Påföljd: Domstolen beslutar att Erik frias från alla åtal och beslaget av hans ägodelar ska hävas.

Besvara i enlighet med din personliga åsikt.

	Tar helt avstånd	Tar delvis avstånd	Instämmer delvis	Instämmer helt
Brottsrubriceringen är korrekt (Står överst i fallbeskrivningen)	☐	☐	☐	☐
Påföljden är korrekt	☐	☐	☐	☐
I enlighet med bakgrunden till detta fall, är påföljden moraliskt rättfärdigad	☐	☐	☐	☐
Jag hade fattat ett annat beslut om påföljden	☐	☐	☐	☐

Om ditt beslut om påföljden skiljer sig från det utdömda, beskriv kortfattat på vilket sätt.

Övriga kommentarer.

I följande del av studien kommer du att besvara ifall vissa överväganden är relevanta för ditt tänkande när du avgör om något är moraliskt rätt eller fel. Svara i enlighet med dina privata åsikter.

I vilken utsträckning är följande överväganden relevanta för ditt tänkande när du avgör om något är rätt eller fel?

	Inte alls relevant	Inte särskilt relevant	Något relevant	Ganska relevant	Mycket relevant	Extremt relevant
Huruvida någon led emotionellt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huruvida några människor behandlades annorlunda än andra	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huruvida någons handling uppvisade kärlek för hans eller hennes land	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Huruvida någon visade brist på respekt för auktoritet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huruvida någon bröt mot regler för renhet och anständighet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huruvida någon var bra på matematik	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huruvida någon tog hand om någon som var svag eller sårbar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huruvida någon agerade orättvist	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huruvida någon gjorde något för att svika sin grupp	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huruvida någon rättade sig efter samhällets traditioner	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huruvida någon gjorde något äckligt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huruvida någon var grym	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huruvida någon förnekades sina rättigheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huruvida någon uppvisade en brist på lojalitet	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Huruvida en handling orsakade kaos eller oordning

Huruvida någon handlade på ett sätt som gud skulle godkänna

Var god läs följande påståenden och markera hur mycket du håller med dem.

	Håller absolut inte med	Håller till stor del med	Håller till viss del inte med	Håller till viss del med	Håller till stor del med	Håller fullständigt med
--	-------------------------	--------------------------	-------------------------------	--------------------------	--------------------------	-------------------------

Medlidande med dem som lider är den mest avgörande dygden.

När de styrande politikerna skapar lagar bör den främsta principen vara att försäkra sig om att alla behandlas rättvist.

Jag är stolt över mitt lands historia.

Respekt för auktoritet är något som alla barn behöver lära sig.

Människor bör inte göra saker som är äckliga, även om ingen kommer till skada.

Det är bättre att göra något gott än att göra något ont.

En av de värsta saker en person skulle kunna göra är att göra illa ett försvarslöst djur.

Rättvisa är det viktigaste kravet på ett samhälle.

Människor bör vara lojala mot sina familjemedlemmar även när dessa har gjort något fel.

Män och kvinnor har olika roller att spela i samhället.

Jag skulle kalla någons handlingar fel baserat på att de är onaturliga.

Det kan aldrig vara rätt att döda en människa.

Jag anser att det är moraliskt fel att rika barn ärver mycket pengar medan fattiga barn inte ärver något alls.

Det är viktigare att vara en lagspelare än att uttrycka sig själv.

Om jag vara en soldat och inte höll med om min överordnades order så skulle jag lyda ändå eftersom det är min plikt.

Kyskhet är en viktig och värdefull dygd.

Powered by Qualtrics

Moral Foundations Questionnaire

Part 1. When you decide whether something is right or wrong, to what extent are the following considerations relevant to your thinking? Please rate each statement using this scale:

- [0] = not at all relevant (This consideration has nothing to do with my judgments of right and wrong)
[1] = not very relevant
[2] = slightly relevant
[3] = somewhat relevant
[4] = very relevant
[5] = extremely relevant (This is one of the most important factors when I judge right and wrong)

- _____ 1. Whether or not someone suffered emotionally
- _____ 2. Whether or not some people were treated differently than others
- _____ 3. Whether or not someone's action showed love for his or her country
- _____ 4. Whether or not someone showed a lack of respect for authority
- _____ 5. Whether or not someone violated standards of purity and decency
- _____ 6. Whether or not someone was good at math
- _____ 7. Whether or not someone cared for someone weak or vulnerable
- _____ 8. Whether or not someone acted unfairly
- _____ 9. Whether or not someone did something to betray his or her group
- _____ 10. Whether or not someone conformed to the traditions of society
- _____ 11. Whether or not someone did something disgusting
- _____ 12. Whether or not someone was cruel
- _____ 13. Whether or not someone was denied his or her rights
- _____ 14. Whether or not someone showed a lack of loyalty
- _____ 15. Whether or not an action caused chaos or disorder
- _____ 16. Whether or not someone acted in a way that God would approve of

Part 2. Please read the following sentences and indicate your agreement or disagreement:

[0]	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
Strongly
disagree	Moderately
disagree	Slightly
disagree	Slightly
agree	Moderately
agree	Strongly
agree
- _____ 17. Compassion for those who are suffering is the most crucial virtue.
 - _____ 18. When the government makes laws, the number one principle should be ensuring that everyone is treated fairly.
 - _____ 19. I am proud of my country's history.
 - _____ 20. Respect for authority is something all children need to learn.
 - _____ 21. People should not do things that are disgusting, even if no one is harmed.
 - _____ 22. It is better to do good than to do bad.
 - _____ 23. One of the worst things a person could do is hurt a defenseless animal.
 - _____ 24. Justice is the most important requirement for a society.
 - _____ 25. People should be loyal to their family members, even when they have done something wrong.

- _____ 26. Men and women each have different roles to play in society.
- _____ 27. I would call some acts wrong on the grounds that they are unnatural.
- _____ 28. It can never be right to kill a human being.
- _____ 29. I think it's morally wrong that rich children inherit a lot of money while poor children inherit nothing.
- _____ 30. It is more important to be a team player than to express oneself.
- _____ 31. If I were a soldier and disagreed with my commanding officer's orders, I would obey anyway because that is my duty.
- _____ 32. Chastity is an important and valuable virtue.

To score the MFQ yourself, you can copy your answers into the grid below. Then add up the 6 numbers in each of the five columns and write each total in the box at the bottom of the column. The box then shows your score on each of 5 psychological "foundations" of morality. Scores run from 0-30 for each foundation. (Questions 6 and 22 are just used to catch people who are not paying attention. They don't count toward your scores).

<i>Question #</i>	<i>Your Response</i>	<i>Question #</i>	<i>Your Response</i>	<i>Question #</i>	<i>Your Response</i>	<i>Question #</i>	<i>Your Response</i>	<i>Question #</i>	<i>Your Response</i>
1		2		3		4		5	
7		8		9		10		11	
12		13		14		15		16	
17		18		19		20		21	22
23		24		25		26		27	
28		29		30		31		32	
	<input type="text"/>		<input type="text"/>		<input type="text"/>		<input type="text"/>		<input type="text"/>
	Harm / Care		Fairness / Reciprocity		In-group/ Loyalty		Authority / Respect		Purity / Sanctity

The average politically moderate American's scores are: 20.2, 20.5, 16.0, 16.5, and 12.6. Liberals generally score a bit higher than that on Harm/care and Fairness/reciprocity, and much lower than that on the other three foundations. Conservatives generally show the opposite pattern.

The Moral Foundations Questionnaire (MFQ-30, July 2008) by Jesse Graham, Jonathan Haidt, and Brian Nosek. For more information about Moral Foundations Theory, scoring this form, or interpreting your scores, see: www.MoralFoundations.org. To take this scale online and see how you compare to others, go to www>YourMorals.org